

Ragnar Nurk

Esper Linnamägi

Katarina Koroljova ja Andro Mänd

3 × Piia Ruber

on veel krunte. Praegu on veel viimane hetk tegutseda, et sinna midagi suurt rajada. Kui Estonia ei võta vedu, siis mul oleks nii ERSO-le kui ka EFK-le soovitus kiiresti Tallinna Sadama jutule minna, sest neil on veel häid krunte.

Praegu kujutame ette, et see on tühermaa, kus ulub tuul, aga 15 aasta pärast on linn sinnani laienenud, on tekkinud hoonestus ja haljastus. Soovin, et me ühiskonnana näeksime seda võimalust ja kasutaksime viimast ajahetke, mil tõesti veel saab Tallinna midagi suurt rajada. Tallinn on selles mõttes õnnetu linn, et meri asub meist põhjas. Pärnu on ideaalne, sest avaneb mere poole lõunasse, aga Admiraliteedi basseini äärne on Tallinnas samamoodi lõunasse avatud.

Ka Skåne bastionile kontserdimaja rajamise idee ei ole tulnud tühja koha pealt. Praegu on see suure potentsiaaliga asupaik õnnetus seisus: sinna on keeruline pääseda, veel keerulisem on sealt lahkuda ja kuigi palju seal ei käida. See erakordne ajalooline pärand, mis Skåne bastioni alal peitub, ei ole praegu linnaelanikele kuigivõrd ligipääsetav.

Nurk: Jah, seda ei eita keegi – ka mitte muinsuskaitse –, et Skåne bastion vajab korrastamist ja arendamist. Kui Skåne bastion oli XIX sajandil pärast Krimmi sõda sõjalisest kasutusest välja langenud, korrastati bastioniala pargiks, sinna rajati ka restoran ja see koht oli küllaltki populaarne. XX sajandist on bastioni saatus hakanud veidi allamäge minema: sinna kõrvale tuli raudtee hoonestus, siis tuli merevaate ette tööstus oma tossavate korstnatega ning kõige tipuks rajati 1930. aastate alguses bastioni ja vanalinna vahelt läbi Rannamäe tee. Nõukogude ajal oli Skånel mereväe vabaõhupark koos suveteatri hoonega,

mis on praeguseks hävinenud. 1990. aastatel järgnesid segased omandivaidlused ja linn sai bastioni oma käsutusse alles 2000. aastate alguses, mil see hädapärast korrastati. Ilmselgelt on linnal aega võtnud, et atra seada ja tulevikuplaane kujundada. Praegu on linnal bastioniala arenduseks visioonid olemas: linnaplaneerijad on mõned aastad tagasi koostanud struktuurplaani, mis käsitleb terviklikumalt nii bastioni kui ka selle ümbrust. Sealhulgas on ette nähtud, et võiks taasavada vahepeal osaliselt täidetud vallikraavi, luua sinna atraktiivsema linnaruumi ja tuua sinna ka muid sportimisvõimalusi peale praeguse jalgpalliväljaku. Küsimus on selles, et kuna bastion on õnnetusse olukorda sattunud, siis kas läheneda sellele praegu kui Eesti ajaloolise militaararhitektuuri ühele tippteosele restaureerival viisil, üritades ajaloolisi väärtusi välja tuua, või tekitada sinna mastaapne uus hoone, mis hakkab ajaloolise kehandiga konkureerima, muu hulgas ka vaadetes.

Kui jälgida riiklikult tähtsate kultuuriobjektide valimist, siis jääb mulje, et Tallinna kesklinnas saab kultuuritempleid rajada ainult vanalinna ümbristevasse rohevööndisse parkide arvelt, aga arvan, et see ei ole õige. Juba XIX sajandil kindluse demilitariseerimise ajal võeti suund sennapoole, et vanalinna ümbristeks just roheline vöönd ja tänapäeval, kui hoonestus vanalinna vahetus läheduses muutub järjest mastaapsemaks, siis vanalinna ümbristeva rohevööndi tähtsus ainult kasvab. Peaksime uutele suurehitistele sobivat kohta otsides vaatama vanalinna ja selle rohevööndist kaugemale, mitte panema vanalinna ja selle alla kuuluvaid ajaloolisi kindlustusi konkureerima suurte uusehitistega.

Suur küsimus on see: mis hinnaga Skånele midagi rajada? Seejuures ei saa ka muinsuskaitse seisukohast öelda, et

teatud ehitusmaht ei ole seal võimalik, aga siis tuleb küsida, mis on see ajalooliselt põhjendatud maht ja kas bastion või enamik sellest jääb kõigi linlaste käsutusse rohealana, mida see tegelikult peaks vanalinna ümbristeva bastioniala rohevööndi osana olema. Ajalooliselt põhjendatud oleks taastada Rannamäe tee pool küljes paiknenud püssirohuaiada maht: see bastionile hädavajalik ehitus oli küllaltki suur viilkatusega hoone. Siis on bastioni sees varjend, mis ehitati Teise maailmasõja alguses ja mille mahus ajaloolisi kihistusi säilinud ei ole. Peale selle asus tsaariaja lõpus bastioni peal puust restoranahoone, millega oleks ajalooliselt täiesti põhjendatud ka mingi uus paviljonilaadne pealisehitus. Küsimus on seega mahus ja ka kavandatava kontserdihoone puhul on väga suur kahtlus, kas Skånele mahub Tallinna suurim klassikalise muusika esitamiseks mõeldud kontserdisaal koos kõigi abiruumidega.

Mänd: Aga millised funktsioonid võiksid seda bastioni elus hoida?

Nurk: See on suur küsimus ja seda tulebki arutada. Kui rääkida kontserdipaigast, siis võib-olla tuleksid kõne alla kammerlikumad variandid.

Mänd: Arhitektide liidu üks suuremaid hirme on see, et Skåne bastion jääbki selliseks surnud tsooniks. Ka meie vanalinn on elukeskkonnana muutunud pigem kõrbeks. See on üsna monofunktsionaalne ja elu on sealt ära läinud. Vanalinna piirkond vajab uusi lähenemisviise, olgu see filharmoonia või midagi muud, mis sinna tuleb. Saan aru, et esimese sammuna peaksid ERSO ja EFK küsima muinsuskaitse eritingimusi, et näha, mida muinsuskaitse sinna üldse lubab. Saan aru, et neid ei ole veel küsitud ega taotletud.

Linnamägi: Mis puudutab eespool öeldut, siis kindlasti tuleb läbi käia

muinsuskaitse sätestatud võimalused, aga kohana on Skåne väga perspektiivne paik, olgu seal siis suur kontserdisaal või midagi muud. Juba praegu on seal lähedal Kultuurikatel ja kunstiakadeemia. Meie meelest sobiks see koht filharmoonia jaoks väga hästi. Kui suur see kontserdimaja lõppkokkuvõttes oleks, selgub analüüside käigus. Praeguseks on aga kultuurikomisjon oma otsuse langedanud. ERSO ja EFK esindajatena saame seda teemat üleval hoida, sest kontserdimaja puudumine on tõsine probleem. Mitte ainult praegustele muusikutele, kel ei ole väljundit ja keda seetõttu võib-olla natuke alaväärtustatakse, vaid ka tulevikku silmas pidades. Sel teemal on palju rohkem kihte kui muinsuskaitse, linnaplaneerimine ja see, kuhu teha üks kontserdimaja.

Teen ettepaneku Skåne bastionilt veel mitte lahkuda. See oli lõppude lõpuks idee, millega EFK ja ERSO riiklikult tähtsate kultuuriobjektide valimisel lõppvooruga välja läksid. Konkursil esitleti Molumba arhitektuuribüroo eskiisi, aga Skåne bastion võimaliku kontserdimaja asukohana on inspireerinud teisigi. Sel kevadel kirjutas Katarina Koroljova tehnikaulikooli arhitektuuri eriala magistr töö teemal „Skåne bastioni taassünd. Tallinna uus kontserdimaja“, mille juhendaja oli Ignar Fjuk. Töö pälvib Irina Raua nimelise tunnustusstipendiumi. Kuidas te selle teemani jõudsite?

Katarina Koroljova: Teema ettepaneku tegi juhendaja Ignar Fjuk. Kultuuri-ehitiste teema oli tol ajal päevakajaline ja see oli ka huvitav ruumiline ülesanne, nagu iga magistr töö lõppkokkuvõttes olema peab. Ühe ruumilise ülesande lahendus, üks võimalus tuhandetest.

Järg pöördel.